

T.C.
ADALET BAKANLIğI
Mevzuat Genel M¼d¼rl¼đ¼

Sayı : E-56020453-610-1800-1749/2539
Konu : Yazılı soru önergesi

14/01/2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA 7/20323
6.12.66

İlgi: Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı ifadeli, 18/12/2024 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1550133 sayılı yazı.

İlgi yazınız ekinde alınan, Diyarbakır Milletvekili Dr. M. Sezgin Tanrikulu tarafından Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/20323 Esas Nolu soru önergesine ilişkin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99. maddesi uyarınca hazırlanan cevap ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Yılmaz TUNÇ
Bakan

EK:
Soru önergesi cevabı (1 adet)

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Mevzuat Genel Müdürlüğü

Sayı : E-56020453-610-1800-1748/2538

Konu : Yazılı soru önergesi

14/01/2026

Sayın Dr. M. Sezgin TANRIKULU
Diyarbakır Milletvekili
TBMM

Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/20323 Esas Nolu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

I- Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara karşı kötü muamele vakalarının yaşanmaması ve bu tür şikâyet sebeplerinin ortadan kaldırılması için mevzuatımızda köklü değişiklikler yapılmıştır.

Bu çerçevede, ceza infaz kurumları; yargı denetimi kapsamında 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu ile oluşturulan infaz hâkimleri; idari denetim kapsamında Adalet Bakanlığı müfettişleri ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü hâkim ve kontrolörleri; sivil toplum kuruluşlarının denetimi kapsamında 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanunu hükümleri gereğince oluşturulan izleme kurulları; idari özerkliğe sahip kurumların denetimi kapsamında 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu uyarınca kurulan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu; parlamento denetimi kapsamında Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ya da araştırma komisyonlarının başkan ve üyeleri; uluslararası denetim kapsamında Avrupa İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi gereğince Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi tarafından denetlenmesinin yanı sıra, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği ve Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklamalar Çalışma Grubu tarafından denetlenmektedir.

Ayrıca, Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT), 27/10/2011 tarihinde Ülkemiz bakımından yürürlüğe girmiştir. Bilindiği üzere, Ek Protokol çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı gözaltı merkezleri ve ceza infaz kurumlarına Ek Protokolde belirtilen denetleme organınca ziyaretler düzenlenebilecektir.

Ceza infaz kurumları, yukarıda belirtilen hem ulusal hem de uluslararası bağımsız kuruluşlar tarafından düzenli aralıklarla haberli ve habersiz olarak ziyaret edilmekte, hükümlü ve tutukluların sağlık ve yaşam koşulları, iç güvenlik, sevk ve nakil işlemleriyle ilgili aksaklık ve eksiklikler yetkili mercilere bildirilmektedir.

Hükümlü ve tutuklular veya sivil toplum örgütleri, resmî ya da özel insan hakları kuruluşları tarafından yapılan başvurular titizlikle incelenmekte, adlî ve idarî yünden yapılan soruşturmalar sonucunda kusur ve ihmali olan görevliler hakkında yasal gereğine tevessül edilmektedir.

II- 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun;

A) "İnfazda temel ilke" kenar başlıklı 2. maddesinin birinci fıkrasında, ceza ve

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Mevzuat Genel Müdürlüğü

güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kuralların hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanacağı,

B) "Yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumları" kenar başlıklı 9. maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar ile süresine bakılmaksızın, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek suçlarından veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde bu fıkra da sayılan suçlardan mahkûm olanların cezalarının, yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumlarında, bu kurumların ihtiyacı karşılama bakımından yetersiz olması hâlinde diğer kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenli bölümlerinde infaz edileceği,

Hükümlerine yer verildiği malûmlardır.

Gerek yüksek güvenli kurumlarda gerekse diğer kapalı ceza infaz kurumlarında tecrit ve izolasyon şeklinde bir uygulama bulunmamaktadır.

III- 5275 sayılı Kanunun;

A) "Hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılması" kenar başlıklı 23. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, hükümlülerin kişisel özellikleri, bedensel, aklî ve sağlık durumları, suç işlemekten önceki yaşamları, sosyal çevre ve ilişkileri, sanat ve meslek faaliyetleri, ahlâkî eğilimleri, suça bakış açıları, hükümlülük süreleri ve suç türleri belirlenerek, durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılmalrı ve bunlara göre saptanacak infaz ve iyileştirme rejiminin; gözlem, inceleme ve değerlendirme yöntemiyle çalışan gözlem ve sınıflandırma merkezlerinde veya kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde yapılacağı; hükümlülerin, işledikleri suç tiplerine, gösterdikleri eğilimlere, tutum ve davranışları nedeniyle sıkı gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekıp gerekmediğine göre yüksek güvenli ceza infaz kurumlarına veya normal güvenli ceza infaz kurumlarına veya açık ceza infaz kurumlarına gönderilecekleri,

B) "Hükümlülerin gruplandırılması" kenar başlıklı 24. maddesinin birinci fıkrasında hükümlülerin, ilk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler; aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler; tehlike hâli taşıyanlar; terör suçluları ile suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular şeklinde gruplara ayrılacağı; ikinci fıkrasında hükümlülerin ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılacağı,

C) "Hükümlünün barındırılması ve yatırılması" kenar başlıklı 63. maddesinin üçüncü fıkrasında, kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmeyeceği,

Hükümlerinin yer aldığı malûmlardır.

Bu kapsamda hükümlü ve tutukluların gözlem, sınıflandırma, gruplandırma ve odalara yerleştirme işlemleri, anılan mevzuat hükümleri doğrultusunda Ceza İnfaz Kurumları İdare ve Gözlem Kurulu kararlarıyla gerçekleştirilmekte olup, bu kararlara karşı yargı yolu açıktır.

IV- 5275 sayılı Kanunun 37. maddesinin birinci fıkrasında, kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumlar, kusurlu olarak

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Mevzuat Genel Müdürlüğü

ihlâl edildiğinde, hükümlüler hakkında eylemlerinin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezalarının uygulanacağı hükmü yer almaktadır.

Kanunun 38. maddesinde hükümlü ve tutukluların belirtilen kurallara uymamaları hâlinde uygulanabilecek disiplin cezalarına yer verilmiş olup, 39 ilâ 44. maddelerinde disiplin cezalarının niteliği, uygulanma usulleri ile bu cezaları gerektiren eylemler, 47 ve 48. maddelerinde ise disiplin cezasını gerektiren eylemlerin tekrarı halinde belirlenecek disiplin cezaları ile disiplin cezalarının soruşturulması, infaz edilmesi ve kaldırılması usulleri düzenlenmiştir.

Ayrıca hükümlü ve tutukluların kurum idaresinin kendileriyle ilgili her türlü disiplin işlemine karşı infaz hâkimliği nezdinde şikâyet, infaz hâkimliği kararlarına karşı ise ağır ceza mahkemesi nezdinde itiraz hakkı bulunduğu malûmlardır. Bu şekilde bağımsız yargı denetiminden geçerek kesinleşen disiplin cezası kararları infaz edilmekte olup bu kararların uygulanmasında herhangi bir keyfilik söz konusu değildir.

V- 28/03/2020 tarihli ve 2324 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin "Psiko-sosyal yardım servisi" kenar başlıklı 12. maddesinin birinci fıkrasında; psiko-sosyal yardım servisinin, personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dahilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servis olduğu, psiko-sosyal yardım servisinde, psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve çocuk gelişimi uzmanının görev yapacağı; ikinci fıkrasında, bu servisin, iyileştirme programları kapsamında spor alanları, çok amaçlı salon, kütüphane ve iş atölyelerinden yararlanma, meslek edinme kursları gibi faaliyetlere katılabilecek durumdaki hükümlüler ile kurumun iç hizmetlerinde çalıştırılacak hükümlüleri belirleyerek idare ve gözlem kuruluna sunma görevi bulunduğu hükümlerine yer verildiği malûmlardır.

VI- A) Ceza İnfaz Kurumlarına giren her hükümlü ve tutukluya, psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) kapsamında Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir.

B) Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların kuruma kabul edildiği andan salıverilme sürecine kadar risk-ihtiyaç-uygunluk modeli doğrultusunda değerlendirilmesi ve ruh sağlığı hizmetlerinin etkin kanıta dayalı standart uygulamaları içermesine ilişkin olarak Bakanlığımız Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale Programı (YARDM) geliştirilmiştir. YARDM programı kapsamında geliştirilen Ruhsal Sorunlara Bireysel Müdahale Uygulama Rehberi ile ilgili ceza infaz kurumlarında görevli uzmanlara yönelik eğitimler düzenlenmiş ve ceza infaz kurumlarında en sık karşılaşılan ruhsal ve davranışsal sorunlara yönelik bireysel müdahale programı ile ilgili bilgiler aktarılmıştır.

Uygulama Rehberinde yer alan "İntihar ve kendine zarar verme davranışına yönelik

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Mevzuat Genel Müdürlüğü

bireysel müdahale" kapsamında, bu davranışların belirtileri, bu düşünce ve davranışa sahip kişilerle ilgili dikkat edilmesi gereken noktalar ile bu kişilerin sevk ve izlemi, psiko-sosyal servisin yapacağı kısa ve ileri müdahale konularında müdahale basamakları açıklanmış, tüm ceza infaz kurumu müdürlerine bu konularda eğitim verilmiştir.

C) Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR) kapsamında "Yüksek Etkili Suçları İşlemiş Hükümlülere Yönelik İntiharın Önlenmesi Müdahale Programı" geliştirilmiştir. Bu program ile, intihar riski olduğu tespit edilen uzun süreli hapis cezası alan hükümlülerin intihar düşünceleri ve girişimlerine müdahale edebilmek ile onları yeniden hayata bağlamak amaçlanmıştır.

Ç) Tüm ülkelerde, ceza infaz kurumlarında intihar ve kendine zarar verme davranışı toplumdaki normal popülasyona göre daha sık yaşanmaktadır. Tekrarlayıcı bir davranış olan kendine zarar verme, kişinin vücudunun belirli bölümlerine zarar vermesi olarak karakterize edilmekte, birçok ruhsal bozuklukla birlikte görülebilmektedir. Bu nedenle, anlık iyileşmeler olsa bile ceza infaz kurumlarında uzun süre izlem yapılmakta ve uzun vadeli önlemler alınmaktadır. Ayrıca intihar ve kendine zarar verme davranışı, ceza infaz kurumu personeli için de travmatik bir etki oluşturmakta, bu konuda personelin desteklenmesi yönünde çalışmalar yürütülmektedir.

Anılan programlar, psiko-sosyal yardım servisi tarafından yürütülen destek çalışmaları ve kurumsal yaklaşım kapsamında kendine zarar verme ve intihar riski bulunan hükümlü ve tutuklular ile ilgili tüm kurum müdürlerine verilen eğitimlere ve alınan tedbirlere rağmen kişinin tekrar tekrar intihar ve kendine zarar verme davranışı sergilemesi durumunda kurumca gerekli adli ve idari süreçler başlatılmaktadır.

D) Hükümlü ve tutukluların iyileştirilmesine yönelik kurumlarda psiko-sosyal yardım servisi tarafından; Öfke Kontrolü Programı, Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı, Salıverilme Öncesi Mahkûm Gelişimi Programı, Önce Düşün Programı, Özel Gözetim ve Denetim Programı, İntihar ve Kendine Zarar Verme Davranışı Risk Yönetimine Yönelik Personelde Farkındalık Programı yürütülmektedir.

İntihar ve Kendine Zarar Verme Davranışı Risk Yönetimine Yönelik Personelde Farkındalık Programı kapsamında kurum müdürleri başkanlığında psikolog, sosyal çalışmacı, öğretmen, sağlık memuru, infaz koruma baş memuru ve ilgili infaz koruma memurunun yer aldığı vaka değerlendirme toplantıları aracılığıyla hükümlü ve tutukluların risk değerlendirme formları incelenerek risk taşıyan kişilere yönelik bakım ve gözetim planları yapılmakta, gözlem çalışmaları yürütülmektedir. Ek olarak intihar ve intihar girişimi vakaları yüksek görülen kurumların personeline yönelik, Bakanlığımız Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İyileştirme ve Topluma Kazandırma Daire Başkanlığında görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından "İntiharın Önlenmesi Eğitim Programı" uzaktan eğitim yoluyla düzenlenmektedir.

VII- Bakanlığımız Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından IPA-2 dönemi 2015 yılı programı kapsamında geliştirilen ve Avrupa Birliği tarafından finanse edilen "Ceza İnfaz Kurumlarında Terör ve Tehlikeli Mahkûmların İdaresinin İyileştirilmesi ve Radikalleşmenin Önlenmesi Projesi", 2019-2021 yılları arasında İspanya Cezaevleri Genel Sekreterliği ile eşleştirme modalitesi altında ortaklaşa yürütülmüştür. Bu proje ile terör mahkûmlarının radikalleşmelerinin önlenmesi hedeflenmiş ve ceza infaz sisteminin eğitim, ıslah ve idari kapasitesinin iyileştirilmesi amaçlanmıştır.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Mevzuat Genel Müdürlüğü

Proje kapsamında, ceza infaz sisteminin terör ve radikalleşme alanında Avrupa Birliği ve uluslararası standartlarla uyumlaştırılması için karşılaştırmalı analizler, çalıştaylar ve kurum ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, ceza usulleri ve ulusal mevzuat değerlendirilmiştir. Avrupa Birliği standartları ve iyi uygulama örneklerini içeren rehber kılavuzlar oluşturulmuş, ceza infaz kurumlarında görev yapan personele yönelik eğitimler düzenlenmiştir.

Proje, terörizm ve şiddete varan aşırıcılık ile radikalleşmenin önlenmesi amacıyla ilgili paydaşlarla politika önerilerinin geliştirilmesini içermiş, bu kapsamda mevcut güvenlik politikaları incelenmiş, veri toplama sistemi değerlendirilmiş ve dinamik güvenlik protokolleri incelenmiştir. Dinamik güvenlik için bir kılavuz geliştirilmiş ve bu konuda eğitimler düzenlenmiştir.

Radikalleşme düzeyini ölçmek ve hükümlüler için uygun müdahale yöntemlerini belirlemek amacıyla risk değerlendirme araçları tasarlanmıştır. Risk değerlendirme aracına göre radikalleşme sinyalleri gösteren mahkûmlara uygulanmak üzere "Radikalleşmeden Uzaklaştırma Müdahale Programı" geliştirilmiştir. Psikologlar ve sosyal çalışmacılara yönelik eğitici eğitimleri ile yaygınlaştırma eğitimleri gerçekleştirilmiştir.

Şiddete varan aşırı mahkûmlar ve yüksek risk teşkil eden mahkûmlarla çalışan personele yönelik eğitim programları hazırlanmıştır. Bu doğrultuda, personelin ihtiyaçları tespit edilmiş ve "Yüksek Riskli Mahkûmlar Müdahale Programı" geliştirilmiştir. Ayrıca, terör ve tehlikeli mahkûmlarla çalışan güvenlik personelinin mesleki becerilerini artırmaya yönelik "Güvenlik Personeli Kılavuzu" hazırlanmıştır.

"Ceza İnfaz Kurumlarında Terör ve Tehlikeli Mahkûmların İdaresinin İyileştirilmesi ve Radikalleşmenin Önlenmesi Eşleştirme Projesi (CARE)", resmi olarak 21/08/2021 tarihinde tamamlanmıştır.

VIII- 10/07/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilâtı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin "Görev" kenar başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde, adlî sicil tutulmasıyla ilgili hizmetleri yürütmek Bakanlığımız görevleri arasında sayılmaktadır. Bu çerçevede istenilen ayrıntıda bilgi bulunmamakla birlikte; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap, İkinci Kısım, Üçüncü Bölümünde düzenlenen "İşkence ve Eziyet" suçlarına ilişkin Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde açılan ve karara bağlanan dosya, şüpheli ve suç sayıları ile ceza mahkemelerinde açılan ve karara bağlanan dosya, sanık ve suç sayılarına ait istatistiklere Bakanlığımız Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün "<https://www.adlisicil.adalet.gov.tr>" adresli internet sitesinden ulaşılması mümkün olabilecektir.

Bilgilerinize sunulur.

Yılmaz TUNÇ
Bakan

